

VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC DỰ ÁN TRONG GIẢNG DẠY TIẾNG VIỆT CHO NGƯỜI NƯỚC NGOÀI

● Phạm Thị Liễu Trang* ● Tôn Nữ Thùy Trang

Trường Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Huế

TÓM TẮT

Mục tiêu: Đánh giá việc vận dụng phương pháp dạy học dự án trong giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài tại Khoa Việt Nam học, Trường Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Huế. Phương pháp: Nghiên cứu lý thuyết kết hợp thực tiễn dạy học và khảo sát, phỏng vấn đối tượng người học. Kết quả: Đánh giá ưu điểm, hạn chế của phương pháp dạy học dự án khi vận dụng trong giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài. Kết luận: Khẳng định việc sử dụng phương pháp dạy học dự án là phù hợp và đem lại hiệu quả cao. Dạy học dự án góp phần nâng cao chất lượng dạy và học cũng như góp phần đổi mới phương pháp dạy học trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: *phương pháp, dạy học dự án, giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài*

THE APPLICATION OF PROJECT TEACHING METHODS IN TEACHING VIETNAMESE FOR FOREIGNERS

● Pham Thi Lieu Trang ● Ton Nu Thuy Trang

ABSTRACT

Objective: To evaluate the application of project teaching methods in teaching Vietnamese for foreigners at the Faculty of Vietnamese Study, Hue University of Foreign Languages. Methods: Theoretical research combined with teaching practice and survey and interview with learners. Results: Evaluate the advantages and limitations of the project teaching method when applied in teaching Vietnamese for foreigners. Conclusion: Affirm that using the project teaching method is appropriate and highly effective. Project teaching contributes to improving the quality of teaching and learning as well as to the innovation of teaching methods in the current period.

Keywords: *methods, project – based teaching, teaching Vietnamese for foreigners*

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Ngày nay, nhiều thành tựu khoa học và công nghệ mới xuất hiện trong đời sống xã hội một cách nhanh chóng và tạo ra nhiều bước đột phá. Theo đó, hệ thống giáo dục cũng đặt ra yêu cầu đổi mới. Việc giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài tại khoa Việt Nam học, Trường Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Huế không nằm ngoài yêu cầu chung đó. Để thu hút được đối tượng người học người nước ngoài, bên cạnh một chương trình học tốt thì người dạy cần có những phương pháp dạy học mới mẻ, phù hợp với mục tiêu của thời đại. Phương pháp giảng dạy cần được cải tiến theo hướng tích cực hóa hoạt động nhận thức, học tập của người học để khơi gợi khả năng tư duy, sáng tạo và đem lại hiệu quả học tập tốt hơn. Bài viết này trình bày về một trong những phương pháp hiệu quả để kích thích sự tích cực học tập của sinh viên người nước ngoài, đó là phương pháp dạy học theo dự án.

* Tác giả liên hệ: ThS. Phạm Thị Liễu Trang; Email: ptltrang@hueuni.edu.vn

(Ngày nhận bài: 10/10/2022; Ngày nhận lại bản sửa: 10/11/2022; Ngày duyệt đăng: 25/11/2022)

2. NỘI DUNG

2.1. Cơ sở lý luận về dạy học dự án

Dạy học dự án (*Project work*) là một khái niệm quen thuộc trên thế giới, bắt nguồn từ khái niệm dự án trong lĩnh vực kinh tế xã hội. Những năm cuối thế kỷ XVI, khái niệm dự án đã được sử dụng trong việc giảng dạy ở một số quốc gia châu Âu.

Ở Việt Nam, các phương pháp dạy học gắn với phương pháp dự án đã có từ rất sớm. Tuy nhiên, trong nhiều năm qua, khái niệm dạy học theo dự án vẫn còn chưa được nhiều giáo viên và người học biết đến.

Phương pháp dạy học dự án nhấn mạnh vai trò của người học. Theo Bộ Giáo dục Singapore “*Học theo dự án (Project work) là hoạt động học tập nhằm tạo cơ hội cho học sinh tổng hợp kiến thức từ nhiều lĩnh vực học tập, và áp dụng một cách sáng tạo vào thực tế cuộc sống*” [1, p. 12]. Trịnh Văn Biều, Phan Đồng Châu Thủy và Lê Hồng Phương thì cho rằng “*Dạy học theo dự án là một hình thức dạy học hay phương pháp dạy học phức hợp trong đó dưới sự hướng dẫn của GV, người học tiếp thu kiến thức và hình thành kỹ năng thông qua việc giải quyết một bài tập tình huống có thật trong cuộc sống, theo sát chương trình học, có sự kết hợp giữa lý luận và thực hành tạo ra sản phẩm cụ thể*” [2, p. 3]. Cả hai định nghĩa này đều nhấn mạnh việc ứng dụng kiến thức vào thực tiễn của phương pháp dạy học dự án. Theo Lê Khoa: “*Dạy học theo dự án là một phương pháp dạy học, trong đó học sinh dưới sự hướng dẫn của giáo viên tự lực giải quyết một nhiệm vụ học tập phức hợp, kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, với hình thức làm việc chủ yếu là theo nhóm. Các nhóm tự xác định mục tiêu, lập kế hoạch và thực hiện dự án, tham gia kiểm tra quá trình thực hiện và đánh giá kết quả. Kết quả là các sản phẩm có thể giới thiệu, trình bày*” [3, p. 22]. Theo K.Frey, học giả hàng đầu về dạy học dự án của Cộng hòa Liên bang Đức thì: “*Dạy học theo dự án (Project Based Learning - PBL) là một hình thức của hoạt động học tập trong đó, nhóm người học xác định một chủ đề làm việc, thống nhất về một nội dung làm việc, tự lập kế hoạch và tiến hành công việc để dẫn đến một sự kết thúc có ý nghĩa, thường xuất hiện một sản phẩm có thể trình ra được. Học theo dự án nhấn mạnh vai trò của người học.*”

Có thể đưa ra một định nghĩa như sau: Phương pháp dạy học dự án là phương pháp dạy học lấy người học làm trung tâm, giúp người học lĩnh hội kiến thức và kỹ năng thông qua dự án để giải quyết các vấn đề thực tế có liên quan.

2.2. Vận dụng phương pháp dạy học dự án vào giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài tại Khoa Việt Nam học, Trường Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Huế

2.2.1. Giới thiệu về chương trình dạy tiếng Việt cho người nước ngoài

Tiếng Việt cho người nước ngoài là một mảng đào tạo quan trọng ở Khoa Việt Nam học, Trường Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Huế. Căn cứ vào nhu cầu của người học, khoa có các chương trình phù hợp với từng đối tượng. Với những học viên bắt đầu học tiếng Việt sơ cấp, các học phần chủ yếu thiên về kỹ năng Nghe, Nói, Đọc, Viết. Với các học viên đã có kiến thức nền tảng cơ bản về tiếng Việt sẽ được học những chương trình ngắn hạn: 6 tháng, 1 năm, 2 năm... Những chương trình này sẽ tích hợp giữa kỹ năng Nghe, Nói, Đọc, Viết và kiến thức về văn hóa, du lịch, kinh tế, xã hội... Người học tại khoa chủ yếu đến từ các nước Trung Quốc, Nhật Bản, Thái Lan, Lào.

2.2.2. Vận dụng phương pháp dạy học dự án vào giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài

Qua nghiên cứu cơ sở lý thuyết và xuất phát từ thực trạng việc dạy - học cho sinh viên người nước ngoài, chúng tôi đã vận dụng phương pháp dạy học dự án trong quá trình học tập các học phần về văn hóa, khoa học xã hội, cụ thể với học phần: Lễ nghi Việt Nam. Sinh viên thực hiện dự án cho bài tập nhóm để đánh giá điểm quá trình học tập (chiếm hệ số 40% trong tổng điểm của học phần).

Đối với các lớp học 1 tuần 2 tiết thì dự án được chuẩn bị trong thời gian 4 tuần và được trình bày vào tuần thứ 13 và 14 của kế hoạch học tập. Đối với các lớp học 1 tuần 3 tiết, dự án được trình bày vào tuần 8, 9 của chương trình học. Các bước tiến hành như sau:

- Bước 1: Chọn chủ đề, xác định mục tiêu dự án

Giảng viên chia lớp ra thành nhiều nhóm (tùy vào số lượng sinh viên). Sau đó, các nhóm bốc thăm chủ đề. Giảng viên đề xuất các chủ đề mà sinh viên quan tâm để tạo kích thích các em tích cực tham gia vào quá trình triển khai của dự án.

Giảng viên nêu các yêu cầu về nhiệm vụ cần thực hiện: Từ chủ đề đã bốc thăm, các nhóm lên kế hoạch thực hiện dự án để tạo ra sản phẩm là một dự án để trình bày trước lớp. Dự án phải nêu được nội dung lý thuyết về chủ đề và phải tạo được sự tương tác, thảo luận với các nhóm khác.

Bên cạnh đó, sinh viên tùy ý lựa chọn cách thức trình bày: Trình bày bằng hình thức thuyết trình qua powerPoint hoặc quay video, tổ chức trò chơi, đóng tiểu phẩm, sơ đồ tư duy... Yêu cầu tất cả các thành viên trong nhóm đều phải tham gia vào phần trình bày này.

- Bước 2: Xây dựng kế hoạch thực hiện dự án

Nhóm trưởng của các nhóm phân công công việc cho nhóm mình thực hiện. Trong giai đoạn này, giảng viên cần khuyến khích sinh viên đưa ra các ý tưởng và cách trình bày độc đáo. Mỗi bước cần được hoàn thành trong một thời gian nhất định, có sự phân công trách nhiệm rõ ràng.

- Bước 3: Thực hiện dự án

Các nhóm tiến hành xây dựng dự án. Mỗi nhóm sẽ phải thực hiện các công việc để tạo ra sản phẩm cho buổi trình bày cuối cùng: nội dung thuyết trình, slide powerpoint, video, hình ảnh, bảng biểu... về các nội dung liên quan đến lễ nghi Việt Nam như: Lễ nghi trong giao tiếp, lễ nghi trong ăn uống, lễ nghi trong ngày Tết cổ truyền... Quá trình này được tiến hành không có sự giám sát của giảng viên.

- Bước 4: Trình bày dự án - Đánh giá

- *Trình bày dự án*

Các nhóm trình bày dự án của mình trong 20 phút. Trước khi công bố sản phẩm, các nhóm phải tóm tắt về quá trình triển khai dự án, nêu vai trò của mỗi thành viên đóng góp vào dự án như thế nào.

Chẳng hạn như ở lớp sinh viên học viện sư phạm Ngọc Lâm, nhóm 1 với chủ đề “Lễ nghi trong ăn uống của người Việt”, các em đã chọn hình thức trình chiếu powerpoint và thuyết trình những vấn đề liên quan đến quan niệm của người Việt về bữa cơm gia đình. Sau đó, các em chiếu video đã quay trong bữa ăn gia đình của người Việt.

Nhóm 2 đến từ Đại học Quảng Tây trình bày chủ đề “Lễ Tết ở Việt Nam”, nhóm đã tổ chức talk show với chủ đề “Ngày Tết truyền thống Việt Nam”. Trong phần talk show, nhóm nêu những đặc trưng của ngày Tết cổ truyền Việt Nam trong sự đối sánh với ngày Tết cổ truyền ở Trung Quốc. Sau đó, nhóm trình chiếu video phỏng vấn sinh viên về ý nghĩa ngày Tết cổ truyền. Ở phần trò chơi cuối buổi trình bày, nhóm diễn tả các hành động để các nhóm khác đoán về những điều kiêng kỵ trong ngày Tết ở Việt Nam.

Các nhóm còn lại của hai lớp cũng đều trình bày đúng trọng tâm của chủ đề, sáng tạo trong cách trình bày và có sản phẩm video với nội dung liên quan đến lễ nghi Việt Nam.

- Đánh giá dự án

Giảng viên đánh giá kết quả dự án của các nhóm dựa trên 2 tiêu chí: nội dung và hình thức (nội dung: 70%, hình thức: 30%). Nội dung phải thể hiện đúng chủ đề đã bốc thăm trước đó, sản phẩm trình bày có các nội dung phải phù hợp với nội dung học phần Lễ nghi Việt Nam. Đánh giá hình

thức bao gồm: cách trình bày, người trình bày, chất lượng sản phẩm... Bên cạnh đó, các nhóm cũng sẽ nhận xét, đánh giá về kết quả dự án của nhau và được quyền đưa ra những thắc mắc. Nhóm trình bày dự án sẽ phải giải đáp những thắc mắc này. Đây cũng là một tiêu chí để giảng viên dựa vào đó và đánh giá kết quả.

2.2.3. Một số ưu điểm và hạn chế của quá trình vận dụng phương pháp dạy học dự án vào giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài

Sau quá trình triển khai thực hiện giảng dạy thử nghiệm cho sinh viên của hai lớp đến từ học viện sư phạm Ngọc Lâm và Đại học Quảng Tây, chúng tôi tiến hành điều tra khảo sát bằng bảng hỏi và phỏng vấn trực tiếp để thu thập ý kiến phản hồi của sinh viên về hiệu quả của việc sử dụng phương pháp dạy học dự án. Dưới đây là một trong số những nội dung được khảo sát:

Bảng 1: Ý kiến người học về sự hứng thú khi được học theo phương pháp dạy học dự án

STT	Nội dung khảo sát	Tổng lượt trả lời	Số lượng	Tỉ lệ (%)
1	Rất hứng thú	20	18	90 %
2	Hứng thú	20	2	10 %
3	Bình thường	20	0	0 %
4	Không thích	20	0	0 %

Qua bảng khảo sát, có thể thấy phần đông sinh viên rất hứng thú với việc học tập bằng phương pháp dự án. Kết quả này đã một phần khẳng định được ưu điểm và sự tích cực mà phương pháp này mang lại. Và để có được nhận định cụ thể hơn, chúng tôi khảo sát thêm ý kiến về các ưu điểm của phương pháp này.

Bảng 2: Ý kiến người học về hiệu quả của phương pháp dạy học dự án

STT	Nội dung khảo sát	Tổng lượt trả lời	Đồng ý		Không đồng ý	
			Số lượng	Tỉ lệ (%)	Số lượng	Tỉ lệ (%)
1	Phương pháp dạy học dự án giúp người học nắm được kiến thức lý thuyết và áp dụng được vào thực tiễn	20	20	100%	0	0%
2	Học tập theo dự án giúp người học phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và phát huy tối đa các kỹ năng	20	18	90%	2	10%
3	Dạy học dự án giúp người học có sự hứng thú, hào hứng và yêu thích việc học tập hơn	20	19	95%	1	5%
4	Dạy học dự án đem lại hiệu quả cao hơn so với các phương pháp dạy học truyền thống	20	18	95%	1	5%

Kết quả khảo sát và kết quả trình bày dự án của các nhóm phân nào cho thấy, đa số sinh viên đều đồng ý với những *ưu điểm* của phương pháp dạy học dự án mang lại như: Gắn lý thuyết với thực tiễn, kích thích tính chủ động sáng tạo và hứng thú của người học, phát triển năng lực giải quyết

những vấn đề phức hợp, mang tính tính cực. Hơn nữa, dạy học dự án còn giúp người học phát triển năng lực cộng tác làm việc và kỹ năng giao tiếp, rèn luyện tính bền bỉ, kiên nhẫn, phát triển năng lực đánh giá...

Tuy nhiên, bên cạnh những ưu điểm kể trên thì phương pháp dạy học theo dự án cũng có những hạn chế nhất định. Nội dung này được rút từ kinh nghiệm bản thân người dạy và quá trình phỏng vấn sinh viên.

Về phía người dạy: Người dạy không thể thường xuyên theo dõi dự án, giám sát tiến độ và quản lý quá trình tiến hành dự án. Bên cạnh đó, người dạy cũng sẽ mất nhiều thời gian để thiết kế các tiêu chí đánh giá cho dự án. Với đối tượng người học là sinh viên nước ngoài có trình độ không giống nhau giữa các lớp, người dạy phải tìm các chủ đề phù hợp cho từng nhóm đối tượng.

Về phía người học, dạy học dự án đòi hỏi nhiều thời gian để sinh viên có thể nghiên cứu, tìm hiểu và thực hiện. Đa số thời gian để chuẩn bị cho dự án là ngoài giờ học ở lớp. Việc quản lý thời gian, giữ đúng tiến độ cho từng nhiệm vụ cũng như sự phối hợp giữa các thành viên trong nhóm gặp một số khó khăn nhất định. Hơn nữa, đối tượng người học là sinh viên nước ngoài nên không dễ thực hiện các bước trong quá trình xây dựng báo cáo.

3. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

Qua quá trình vận dụng phương pháp dạy học dự án vào giảng dạy một số học phần cho sinh viên nước ngoài, chúng tôi nhận thấy đây là hình thức tổ chức dạy học có hiệu quả cao. Hình thức này giúp sinh viên vừa chủ động trong việc chiếm lĩnh kiến thức, vừa rèn luyện kỹ năng tiếng Việt. Bên cạnh đó, hoạt động hướng dẫn, hỗ trợ, đánh giá của giảng viên góp phần tăng sự tương tác giữa người dạy và người học, khắc phục được những nhược điểm của dạy học truyền thống mang tính một chiều, thầy nói trò nghe và làm theo. Dạy học dự án góp phần nâng cao chất lượng dạy và học cũng như đổi mới phương pháp dạy học trong giai đoạn hiện nay.

Từ những hạn chế, khó khăn đã trình bày ở trên, để dạy học dự án đạt hiệu quả tối ưu nhất cần sự cố gắng nỗ lực từ cả hai phía người dạy và người học:

Về phía người dạy: Thứ nhất, giảng viên nên giữ vai trò là người hỗ trợ chứ không phải là người chỉ đạo. Điều đó sẽ giúp sinh viên phát huy tối đa khả năng sáng tạo và chủ động học tập. Thứ hai, để có một dự án lôi cuốn sinh viên, đặc biệt là đối tượng sinh viên người nước ngoài, giảng viên nên chọn lọc những nội dung gần gũi thực tế. Thứ ba, giảng viên cần tạo ra một kênh liên lạc (có thể qua mạng xã hội) để tiếp thu, lắng nghe ý kiến cũng như giải đáp những thắc mắc kịp thời cho sinh viên trong quá trình tiến hành dự án.

Về phía người học: Thứ nhất, mỗi sinh viên cần ý thức được vai trò, trách nhiệm của mình trong việc thực hiện dự án và phải cố gắng thực hiện tốt vai trò của mình. Thứ hai, cần phải tích cực lắng nghe và đóng góp ý kiến với mục đích xây dựng cho hoạt động của nhóm. Thứ ba, cần lập ra một thời gian biểu cụ thể, chi tiết cho từng công việc để hoàn thành đúng tiến độ đề ra. Ngoài ra, sinh viên cũng cần có sự phối hợp với giảng viên để yêu cầu hỗ trợ trong những trường hợp cần thiết.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] N. (. biên), Dạy và học tích cực: Một số phương pháp và kỹ thuật dạy học, Hà Nội: Nxb Đại học Sư phạm, 2010.
- [2] T. B. -. P. -. T.L.H.Phương, “Dạy học dự án - Từ lý luận đến thực tiễn,” *Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh*, tập 28, pp. 3 - 12, 2011.
- [3] L.Khoa, Vận dụng phương pháp dạy học dự án trong dạy học kiến thức sản xuất và sử dụng điện năng cho học sinh trung học phổ thông, Thái Nguyên: Luận án tiến sĩ Khoa học giáo dục, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, 2015.